[א] הבעלים נותנין עשרים ושש בעשרים ושתים הבעלים נותנין עשרים ושבע בעשרים ושלש הבעלים נותנין עשרים ושמונה בעשרים וארבע הבעלים נותנין עשרים ותשע בעשרים וחמש הבעלים נותנין שלשים [א]שאין מוסיפין חומש על עלויו של זה [ב]אמר אחד הרי שלי בעשרים ושש אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחד ודינר הבעלים קודמין ואם לאו אומר לו הגעתיך: **גמ'** אמר רב חסדא לא שנו אלא שבן ארבעים עומד במקומו אבל אין בן ארבעים עומד במקומו משלשין ביניהן תנן חזר בו של ארבעים ממשכנין [ב] עד עשר אמאי ליתן בר חמשין בהדיה דליכא בן חמשים חזר בו בן שלשים ממשכנין מנכסיו [ג] עד עשר אמאי וליתן דבן ארבעים בהדיה דליכא בן ארבעים חזר בו בן עשרים ממשכנין מנכסיו [ד] עד עשר אמאי ליתן דבן שלשים בהדיה דליכא בן שלשים אי הכי אימא סיפא חזר בו של עשר מוכרין אותה בשויה ונפרעין משל עשר את המותר ליתב [ה] דבן עשרים בהדיה וכי תימא ה"נ דליכא בן עשרים אי הכי נפרעין משל [ו] עשרה נפרעין ממנו מיבעי ליה [ז] אלא אמר רב חסדא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה תניא נמי הכי [ג]חזרו כולן כאחד משלשין ביניהם והא אנן תנן ממשכנין מנכסיו עד עשר אלא לאו שמע מינה כדרב חסדא שמע מינה איכא דרמי להו מירמא תנן חזר בו של עשר מוכרין אותה בשויה ונפרעין משל עשר את המותר והתניא משלשין ביניהם אמר רב חסדא לא קשיא כאן בבת אחת כאן בזה אחר זה: הבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים וכו': למימרא דחומש עדיף ורמינהו [א]בעל הבית אומר בסלע ואחד אומר בסלע ואיסר של סלע ואיסר קודם מפני שמוסיף על הקרן הכא דחומשא רווחא דהקדש הוא חומש עדיף התם דחומשא רווחא דבעל הבית קרנא תיפרוק שפיר חומשא לא איכפת לן: אמר אחד הרי הוא שלי [ח] כו': בעשרים וחמש נותנין שלשים ולימרו הבעלים אתא גברא [ב]בחריקין [ט] דאמור בעלים דינר וליתני דינר לא דק ולא והא קתני אם רצו הבעלים ליתן שלשים ואחד ודינר [י] בעלים קודמין אלא אמר רבא [ד]דאמור בעלים פרוטה ולא דק: שאין מוסיפין חומש על עלויו כו': [ה]אמר רב חסדא לא שנו אלא שלא נישום הקדש בג' אבל נישום הקדש בג' מוסיפין [יא] תניא נמי הכי בית שמאי אומרים מוסיפין ובית הלל אומרים אין מוסיפין היכי דמי אי [יב] לא נישום מאי טעמא דבית שמאי אלא דנישום לימא רב חסדא דאמר כבית שמאי לעולם דלא נישום ובית שמאי [יג] מחמירין אי בעית אימא לעולם דנישום ואיפוך בית שמאי אומרים אין מוסיף [ג]וליתניה גבי קולי ב"ש וחומרי בית הלל אלא לעולם דלא נישום וב"ש [יד] מחמירין: אמר אחד הרי היא שלי בעשרים ושש כו': רצו אין לא רצו לא [טו] אמרי אתא גברא בחריקין ודינר מאי עבידתיה אמר רב ששת [טז] ה"ק אם רצו בעלים מעיקרא ליתן חשבון המגיע לאחד ושלשים ודינר

היכי

הבעלים נותנין. על כרמן: עשרים ושש. דלהאי לא יהבינן לה הואיל ואמרו בעלים עשרים ועולה המשכון עם החומש לכ"ה ואי יהביה להאי בכ"ג נמצא הקדש מפסיד ובעלים יתנו על כרמן אותו סלע שהוסיף זה על הקרן וכ"ה דידהו אבל על סלע שהוסיף זה לא יוסיפו חומש: **אמר אחד בעשרים וחמש הבעלים נותנים שלשים.** על כרמן. והשתא איכא למיפרך אמאי כופין את הבעלים בשלמא עד השתא כייפינן להו דהא לא מצינן למיתבה להנך משום דקרן דידהו לא הוי כקרן וחומש דאמור בעלים ברישא הלכך על כרחין הדרינן אבעלים וכיון דהדרינן אבעלים בעי למיתב קרנא כמה [יז] דשמאי אחריני וחומשא דידהו אבל השתא דאמר אחד בכ"ה ליתביה להאין דהא [יח] קרן דידיה הוי כקרן וחומש דאמור בעלים ברישא ובגמ' פריך לה: **אם רצו הבעלים כו'.** ולא כייפינן להו הואיל וקרנא כקרן וחומש דאמור איתהו ברישא. והאי דינר מפרש בגמרא מאי עבידתיה: **גמ' לא שנו.** דאין ממשכנין מנכסי בן חמשים אלא עשר סלעים אלא שבן מ' במקומו עומד ואינו חוזר בו אבל חוזר בו בן ארבעים משלשין הכי סלעים הפחותין מנ' ועד שלשים ביניהם דבן נ' יתן ט"ו ובן מ' יתן ה' דהא באותן עשר שאמר בן נ' יותר על בן מ' לא שייך בר מ' בהדיה [י]כפילא והנך י' שהוסיף בן מ' על בר [יט] ל' בר חמשין נמי איירי (א) בגמ' דיש בכלל חמשים ארבעים: **דליכא בר נ'.** שלא אמר אדם יותר על מ' דמתני' מילי מילי קתני: **ליתיב בר עשרים בהדיה.** דאיהו נמי בעשר איירי (ב) ה]: **משל י'.]** מדקתני משל י' מכלל דליכא אחרינא: **חזרו כהן כבת אחת משלשין ביניהן.** כדרב חסדא ומתני' כגון שחזרו בהן בזה אחר זה דהשתא אמר בן נ' לגזבר כי הדרי בי שבקי לך בר מ': **משלשין ביניהן.** [כ] שנים ושלשה ראשונים נשכרין ושנים אחרונים נפסדין שאם חזרו כולם ומכרה גזבר בשוויה [כא] חמש סלעים נמצאו פחותין מ"ה סלעים יתן בן נ' הי' שלו לבדו ומעשר של בן מ' יתן האלי שנייהם נתרצו בהן ומעשר של בן שלשים יתן השליש ובן מ' השליש ובן שלשים השליש שלשתן שלשים אמרו והעשר של בן עשרים יתנו בין ארבעתם והחמש שפחתו מבן עשר יתנו חמשתן: **איכא דרמי להו מירמא.** ולא תני להא דרב חסדא באנפי נפשה אלא ע"י תירוץ דמתני' וברייתא דרמו אהדדי: [יא]**בעה"ב אומר בסלע.]** בעה"ב הפודה מעשר שני שלו מוסיף חומש דכתיב (ויקרא כז) ואם גאל יגאל איש ממעשרו וגו' [כב] ואחר הפודה אין מוסיף חומש. בעה"ב אומר בסלע ואחר אומר בסלע ואיסר כו' שמוסיף על הקרן ואע"ג דבעל הבית בעי למיתב טפי דחומש סלע הוי דינר ודינר הוי עשרים וד' איסרין בפ"ק דקדושין (דף יב.): **הכא.** גבי מעשר שני חומש רווחא דבעל הבית הוא שהרי בין קרן בין חומש הכל שלו והוא יאכל הכל בירושלים ואין לנו בו אלא מצות פדייה שלא יאכלנו בגבולין בלא פדיון ועיקר פדייתו בקרן היא ואע"ג דבצרי דמי לא איכפת לן שהרי ביתירות דמיו אין נהנה אלא הוא: **ולימרו בעלים אתא גברא בחריקין.** במקומינו שרוצה ליתן כמותינו בשלמא עד השתא הדריתו עלן משום פסידא דהקדש אבל השתא אמאי בעיתו למיכפיין: **דאמור בעלים.** ברישא דינר יותר על עשרים דמטי מוספא דקרן וחומש לכ"ה ודינר ואי יהבינן להאי איכא פסידא להקדש הלכך הדרינן אבעלים על כרחייהו: **וליתני.** ברישא דמתני' הבעלים אומרים בעשרים ודינר: **לא דק.** למתני דינר אלא חשבון הסלעים: **והא קתני.** דינר בסיפא אלמא דק בדינרין: **אלא אמר רבא דאמור בעלים.** ברישא פרוטה ובפרוטות לא דק: **שלא נישום הקדש בשלשה.** שלא שמו שלשה בני אדם את הקרקע כמה שאמר זה האחר: **אבל.** שמאוהו שלשה כדבריו של זה מוסיפין בעלים חומש על עילויו בעל כרחו ולא בעינן עשרה. ואע"ג דשומא דהקדש בעי עשרה כדאמרינן בסנהדרין (דף ב.) הקרקעות תשעה וכהן הכא רבותא קא משמע לן דכיון דאמרי תלתא לא מהדרינן אעשרה ויוסיפו חומש על העילוי (ג): ששה דברים מקולי ב"ש ומחומרי בית הלל: **ודינר מאי עבידתיה.** הא אמרת אין מוסיפין חומש על עילויו של זה: **מעיקרא.** בשפתחו [ו] ראשון: **ליתן חשבון המגיע.** [כג] על עילויו של זה לשלשים ואחד ודינר:

והיכי

למימרא דחומש עדיף ורמינהי בעל הבית אומר בסלע. תימה לר' אלחנן מאי פריך [ח]דהא ליכא למיפרך [כד] דהבעלים אומרים בעשרים וכל אדם בעשרים הבעלים קודמים כו' והכא תניא דאחר קודם ומאי קושיא דהא דהבעלים קודמין זהו כשאין אחר פודהו ביותר ומסיפא נמי ליכא למיפרך דתניא אחד אומר הרי הוא שלי בעשרים ואחד הבעלים קודמין ונותן כ"ו והכא תניא דאחר קודם הכי נמי לא קשיא דמידי הוא טעמא אלא מפני שמוסיף על הקרן שהוא עשרים ה"נ במתני' דין הוא שיקדמו הבעלים שגם הם מוסיפין על הקרן כשנותנין עשרים ושש שנותנין האחד יותר על העשרים [ט]והחומש בשביל (חומש) הקרן שהוא עשרים ואחת ושמא הוא מקשה כך מאי שנא שכופין הבעלים לתת דמים שאמר האחר וחומשו על מה שאמר הוא דקתני שהבעלים נותנין כ"ו והכא תניא כשהבעלים אומרים בסלע והאחר אומר בסלע ואיסר [כה] [של סלע ואיסר] קודם ואין אנו כופין את הבעלים שיתנו סלע ואיסר עם החומש דקתני של סלע ואיסר קודם ולא קתני הבעלים נותנין חמשה דינרים שהוא קרן וחומש ואיסר ומשני הכא חומשא רווחא דהקדש חומש עדיף הלכך כופין את הבעלים התם לחומשא רווחא דבעל הבית כו': **תניא** בית שמאי אומרים מוסיפין. ה"ג וכן כתוב בספר ר"ת ול"ג תניא נמי הכי ואי גרסי' ליה יש לפרשו כן תניא נמי הכי דאיכא מאן דסבר דמוסיפין בנישום אי כב"ש אי כב"ה ומדקדק [כו] הש"ס למצוא [י]אליבא דרב חסדא ומיהו נראה יותר דגרס תניא בלא נמי הכי:

דתנו

עין משפט
נר מצוה

א מיי' פ"ח מהל' ערכין הלכה ה:
ב מיי' שם הל' ז:
ג מיי' שם הלכה ד:
ד מיי' שם הלכה ה:
ה מיי' שם הל' ו:

* * *

רבינו גרשום

א שנו. דאמרי דכי חזר בו של משים דממשכנין מנכסיו עד שר ולא יותר אלא דבן ארבעים עומד במקומו שאינו משלשין ביניהם שעכשיו נפחות להקדש שקלים: משלשין ביניהן דה פיחות שיתן בן חמשים ט"ו קל ובן מ' יתן ה' שקל: מ"ש אי בן חמשים העשר שהוא וסיף יתן הוא לבדו בלא דין יברים והעשר שקל שהוסיף בן על בן ל' יאמר בן מ' לבן נ' ת נמי שייך בהדיה (בני) עשר ידי ויש בכלל חמשים הני רבעים הילכך יהיב נמי פלגא הצי עשר ואידך הי' שקלים יתן חוד ודליכא בן חמשים אחר שלא מצאה שום אדם בחמשים: ליתן בן ארבעים ט"ו דליתשיך פלגא דהני עשר דבן שלשים: איכא בן ארבעים הכי נמי אלא ליכא בן ארבעים הילכך יהיב בן לשים עשר: אי הכי. כדאמר רב סדא: אימא סיפא חזר בו של שר כו': אי הכי. אי דליכא אלא שר [לחודיה] אמאי איצטריך מימר נפרעין משל עשר נפרעין מנו מבעי ליה. אלא מדקתני פרעין משל עשר שמע דאיכא מי של בן עשרים ולא קתני שלשין ביניהם וקשיא לרב סדא: אלא לא קשיא כאן שחזרו ולן בבת אחת משלשין [ביניהן] בל חזרו בזה אחר זה נפרעין כל אחד תוספתו: תניא נמי הכי. כי חזרו כולן כאחד משלשין יניהן כיצד של חמשים יתן ט"ו של ארבעים ה' מתוספתו וה' תוספתו] בן שלשים ובן שלשים תן חצי תוספתו [וחצי תוספתו בן כ' ובן כ' יתן חצי תוספתו] חצי מן המותר שנפרעין מבן שר: [והאנן תנן ממשכנין מנכסי ל כל אחד עד עשר אלא לאו ש"מ כדרב חסדא כדמתרצינן כאן בת אחת כאן בזה אחר זה: אמר חד הרי היא שלי בעשרים ואחד לעין הבעלים נותנין עשרים שש. לפי שהבעלים אמרו עשרים ומוסיפין עוד חומש על שרים הרי כ"ו וכן לעולם כופין בעלים שיפדוה הן בשביל מוסיפין חומש ויתנו עוד גם תוספת שמוסיף אחר על עשרים אבל אין מוסיפין בעלים חומש על אותו עילוי מעלה אחד על העשרים אלא תנו ההוס' לבדו על חומש שלהן גון אמר אחד הרי היא שלי בכ"ה בעלים יתנו ל' ולא יותר חמש שביל חומש שלהן וחמש שביל תוספת של זה אבל] אמר חד הרי היא שלי בכ"ו. אין וסיפין את הבעלים לפדותה דאמרינן בגמ' דמצי אמרי אתא ברא בחריקין שהוסיף על הכ' נגד החומש שאנו חייבין להוסיף ועתה אין אנו חייבין לפדות וא"כ רצו הבעלים עדיין לפדותה: אם רצו ליתן שלשים אחת ודינר שכך עולה החשבון ין החומש שלהן והתוספת של ה הבעלים קודמין: ואם לאו. שלא רצו הבעלים ליתן כל כך: אומר לו. לזה שאמר בכ"ו: געתיך. תן מה שאמרת והרי היא שלך: ובעל הבית אומר. לפדות מעשר שני שלו בסלע ואחד אומר תנהו לי ואני אתן בשבילו סלע איסר קודם של סלע ואיסר לבעל הבית ויהיה המעשר שלו מפני שמוסיף על הקרן איסר יותר מבעה"ב ואע"ג דכי פריק ליה בעה"ב מחייב להוסיף חומש דכתיב ואם גאל יגאל איש ממעשרו חמשיתו יוסף עליו ואחר אין מוסיף חומש אפי' הכי של סלע ואיסר קודם לבעה"ב: מתרץ לא קשיא דהכא בגואל שדהו דחומש דמוסיפין בעלים רווחא דהקדש הוא שהקרן והחומש בא ליד הגזבר משום הכי ההוא דיהיב חומש להקדש עדיף: הכא. גבי מעשר שני דחומשא שמוסיף רווחא דבעה"ב הוא שהקרן והחומש של בעה"ב הוא ומעלהו ואוכלו בירושלים בתורת מעשר וכשמוסיף חומש זהו ריוח שלו שיש לו יותר מעות מצוה לקנות כל צורכו בירושלים משה"ה ההוא דפריק הקרן שפיר שמוסיף בפדייתו יותר מבעה"ב איסר הוא קודם לבעה"ב ואע"ם שהבעל הבית מוסיף חומש כיון שאינו בא ליד הקדש לא הקרן ולא החומש אלא ליד בעה"ב לית לן בה בההוא חומש אלא ההוא דפריק קרנא שפיר טפי מתהדריה איהו קדים: ואמאי הבעלים נותנין שלשים וליתרו בעלים כבר אתא גברא בחריקין במקומינו שרוצה ליתן כנגד הקרן והחומש שלנו ומעתה נפטרנו: לא. לא מצו למימר הכי כגון דאמור בעלים בעשרים ודינר דחייבין ליתן כ"ה ודינר והאי גברא לא אמר אלא כ"ה הלכך ליכא למימר אתא גברא בהריקין: אי הכי אמאי לא תני בעלים אומרים עשרים ודינר וליתני דינר: לא דק. [תנאן] דלא רצה לשנות (לבר) [דינר] שהוא פחות משקל: [ולא והקתני בסיפא דינר: אלא אמר רבא. כגון דאמור בעלים בעשרים ופרוטה דחייבין ליתן כ"ה ופרוטה ואידך גברא לא אמר אלא בכ"ה לחוד ולא מצי למימר אתא גברא בהריקין. וכיון דאמרי בעלים פרוטה ופרוטה לא הוי דבר חשוב ולא רצה התנא לשנותה: לא שנו. אלא שלא נישום הקדש בג' בני אדם: אבל. אם שמאה אותו אחר לדעת ג' בני אדם ששוה כך וכך על עשרים מוסיפין הבעלים נמי חומש אף על אותו עילוי: תניא נמי הכי כו': [illegible] חסדא כב"ה דאמרי מוסיפין: א"כ דב"ה [illegible] חסדא דאמר (אפי') כב"ה: רצו אין לא רצו לא [illegible] שעל עשרים: אמר רב ששת הכי קאמר. כיון שאמר בעלים הרי היא שלי:

מסורת הש"ס

א) [מעשר שני פ"ד מ"ג], ב) [כתובות פא. קה.], ג) [חולין נב: וש"נ], ד) ופסידא דהנך ל"ק, ה) ל"ק, ו) ל"ק, ז) כשפתחו ל"ק, ח) אלא ליכא למיפרך דקתני הבעלים ל"ק, ט) בר"ל בשביל הקרן שהוא כ' ושמא כו', י) בר"ל כ"ה אליבא.

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא שנו וכו' בר חמשין נמי איירי דיש בכלל ותיבת בגמ' נמחק: (ב) ד"ה ליתיב בר עשרים וכו' איירי הס"ד ואח"כ מ"ה נפרעין משל עשרה מדקתני וכו' אחרינא הס"ד ואח"כ מ"ה בבת אחת חזרו בהן: (ג) ד"ה אבל וכו' על העלוי הס"ד ואח"כ מ"ה קולי ב"ש ששה:

* * *

מוסף רש"י

הבעלים נותנין עשרים ושש. שאי אפשר לתת לזה באחד ועשרים שנמצא הקדש נפסד בחמשה (עי' רש"י להלן) סלעים ולבעלים נמי לא פתחינן מן הקרן שפתחה איש אחר, הלכך נותנין כ"ה לקרן וחמשה לתוספת חומש ועל עילויו של זה שהוא כמוסיף עליו אין מוסיף חומש אלא על קרן שפתחה הוא (ב"מ נד.). **אתא גברא בחריקין.** הרי בא אחר ופתחו שאפשר ליתן כמה שעולה קרן וחומש שאמרתי ואין הקדש נפסד ולמה נוסיף את זה לתת שלשים (שם). **בחריקיה.** במקומי, ולי נראה לשון חידוק, קרן, כלומר לשון פקידת מקום בפקד מקומי וכמנמי (כתובות פא:) לשון פגום, כמו קרנים חריקות דבחיטות חולין (שם). כלומר שאני מתמלך ונפגם מקומי (כתובות קה.). **וליתניה גבי קולי ב"ש.** בעדיות דקא חשיב התם כל קולי ב"ש וחומרי ב"ה (חולין נב:).

* * *

שיטה מקובצת

א) הבעלים נותנין עשרים ושש. גליון ק"ק וכי מפני שיעלה בדמים יותר מכדי שוויה ניכוף לבעלים לתת וי"ל אם יראו הבעלים שיעלוהו יותר משוויו יאמרו תפדו אתם ואני אעלה את החומש. הר"י והרא"ש ז"ל: ב) ממשכנין מנכסיו עשר ותיבת עד נמחק: ג) מנכסיו עשר אמאי ליתן בן ארבעים בהדיה: ד) מנכסיו עשר אמאי ליתן בן שלשים בהדיה: ה) ליתיב בן עשרים: ו) משל עשר אות ה' נמחק: ז) תיבות אלא אמר רב חסדא בס"א אינו: ח) שלי בעשרים וחמש הבעלים נותנין ל' תיבת כו' נמחק: ט) בחריקין אמר זעירא דאמור: י) ודינר הבעלים: יא) תנ"ה ב"ש כו'. תימה אמאי מייתי אי משום לישנא דאיפוך אין זו סברא דמייתי תנ"ה כיון שהוא צריך להפך הברייתא וי"ל דמייתי שפיר דלכל הלשונות איכא תנא דס"ל כרב חסדא ומיהו רחיק לאוקמי ב"ה כרב חסדא. תוס': יב) אי דלא נישום: יג) שמאי מחמירי אי: יד) וב"ש מחמירי: טו) לא דאמרי אתא: טז) ה"ק. תימה מאי רבותא איכא הכא. תוס': יז) כמה דשיימו אחריני: יח) קרנא דהאי הוי: יט) ל' בר חמשין נמי שייך בהו דבר חמשין ארבעי: כ) תיבת שנים נמחק: כא) בשוויה בחמש סלעים: כב) וגו' והאחר הפודהו אין: כג) המגיע עם עילויו תיבת על נמחק: כד) למיפרך ארישא דתנן הבעלים אומרים: כה) ואיסר של סלע ואיסר קודם: כו) ומדקדק. גליון ורחיק תלמודא לאוקמה מילתא דרב חסדא כב"ה ואין יכול למצוא:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones